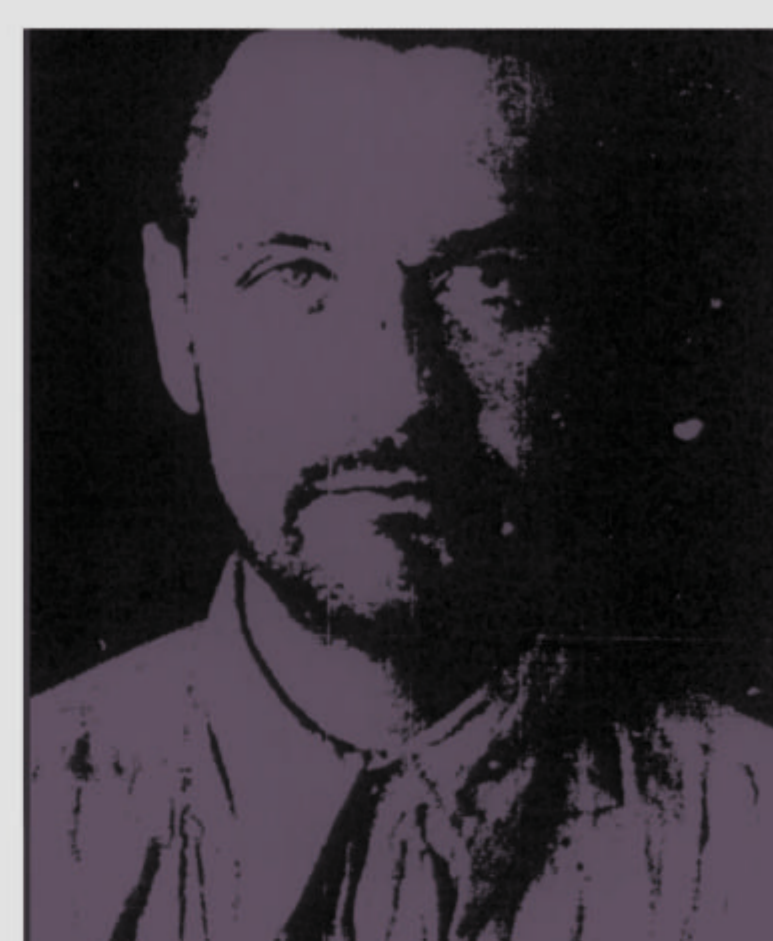
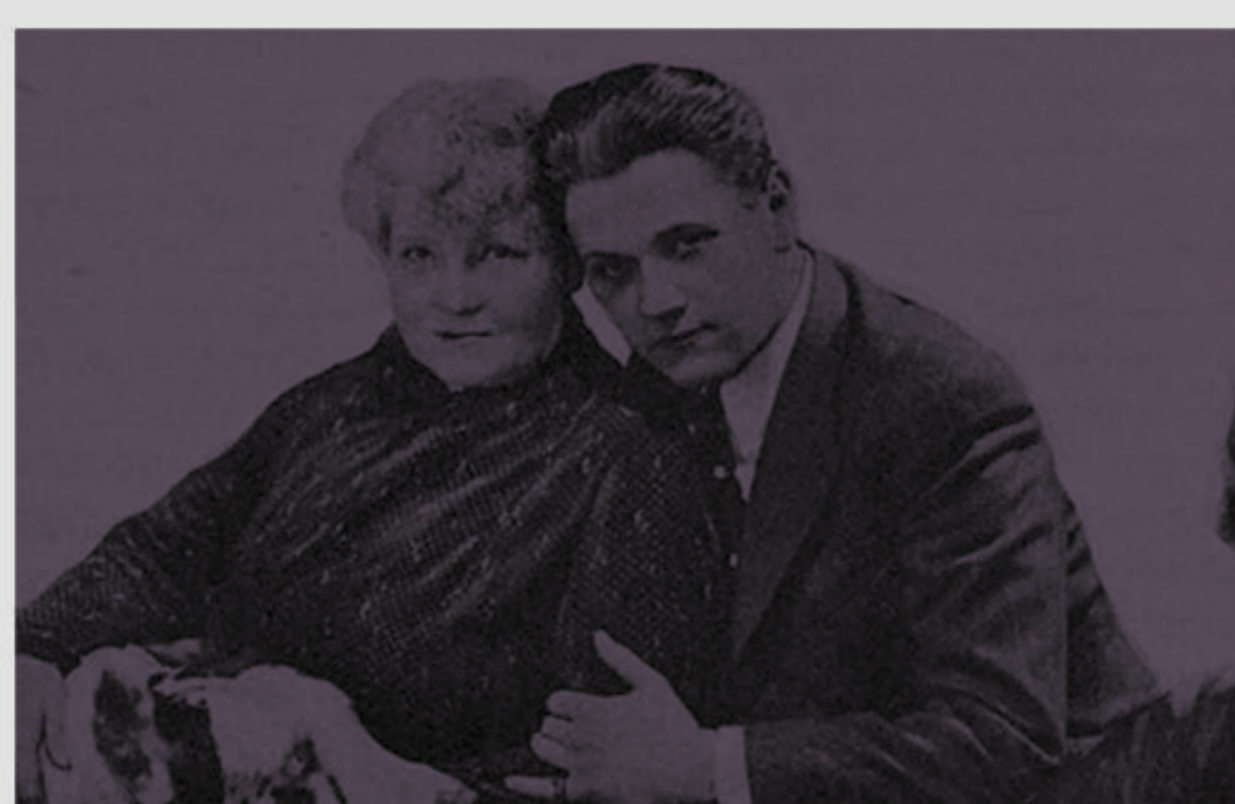
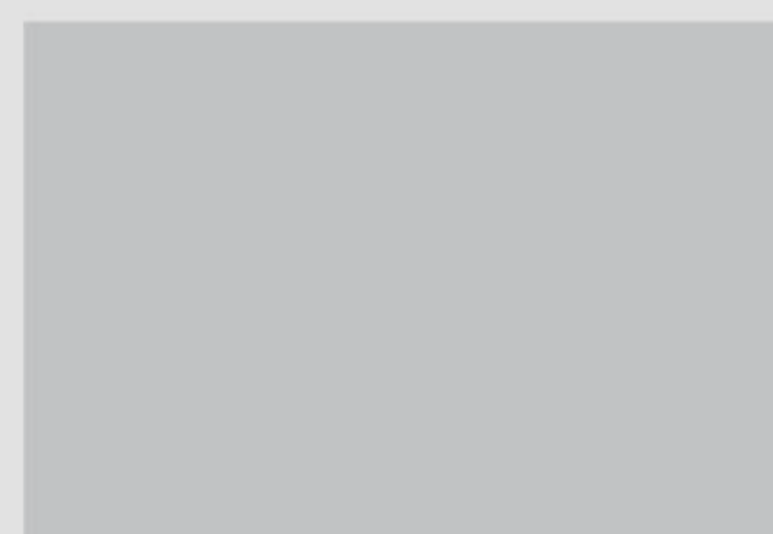
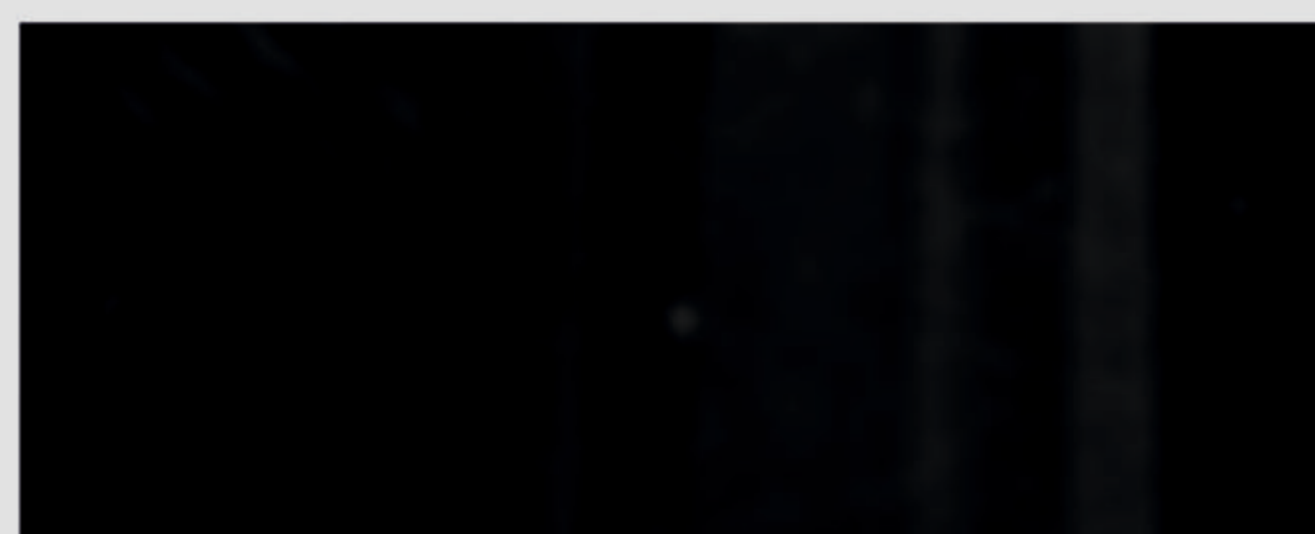
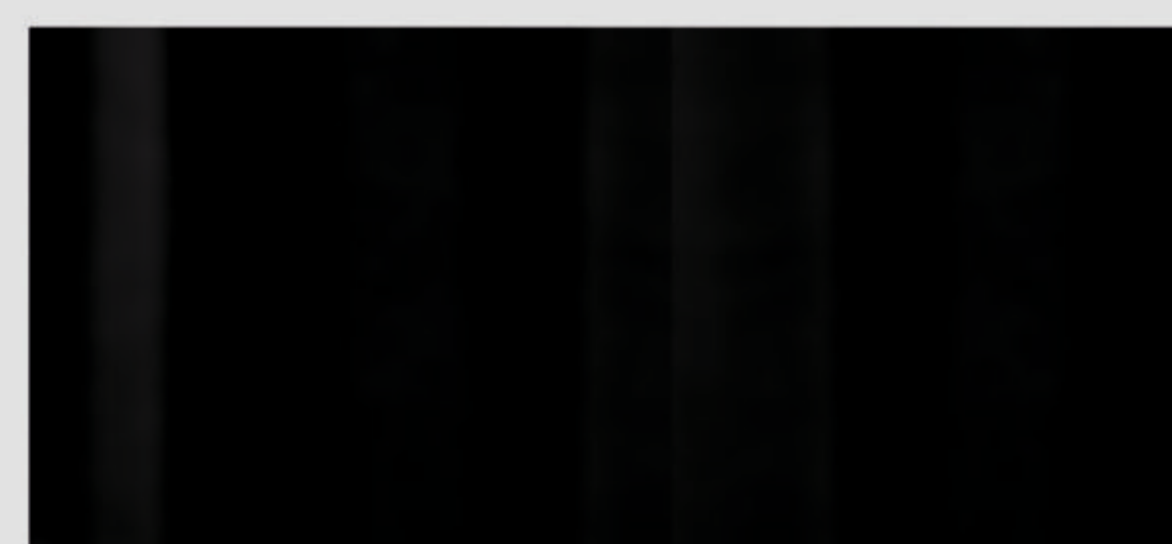

Eugeniusz Bodo

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE**

STARE
KINO

„Za winy niepopołnione”

Eugeniusz Bodo to pseudonim sceniczny Bohdana Eugènea Junoda, polskiego artysty ze szwajcarskim obywatelstwem, które miało stać się przepustką do międzynarodowej kariery, a uczyniło z niego „szpiega”. Był ikoną międzywojennego kina i estrady, a zarazem ofiarą sowieckiego terroru. Choć przez wiele lat po wojnie jego tragiczne losy pozostawały nieznane, liczne kreacje filmowe i kabaretowe pozwoliły mu przetrwać w pamięci zbiorowej przywołując ludzi i czasy, w których Bodo był jedną z najjaśniejszych gwiazd polskiego kina i estrady.

← Fotografia portretowa Eugeniusza Bodo. Zdaniem niektórych pseudonim Bodo został zaczerpnięty od pierwszych liter imion: Bohdan i Dorota. Tym zdrobnieniem nazywano Bohdana już w dzieciństwie. Pewnym jest, że w 1910 r. wystąpił jako kowboj Bodo w kinoteatrze ojca, o czym wspomina Ludwik Starski.

📄 Narodowe Archiwum Cyfrowe

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Początki

Bohdan Eugène Junod urodził się 28 grudnia 1899 r. w Genewie, jako jedyne dziecko Szwajcara Teodora Junoda i Polki Jadwigi Anny Doroty Dylewskiej. Po zakończeniu *tournée* z kinem objazdowym w Rosji, w 1903 r. rodzina zamieszkała w Łodzi, gdzie Junod został współwłaścicielem pierwszego w mieście kinoteatru. Bohdan od dziecka marzył o scenie, jednak oczekiwania rodziców były inne. Matka miała nadzieję, że syn zostanie lekarzem. Mając siedemnaście lat, wyjechał do Poznania.

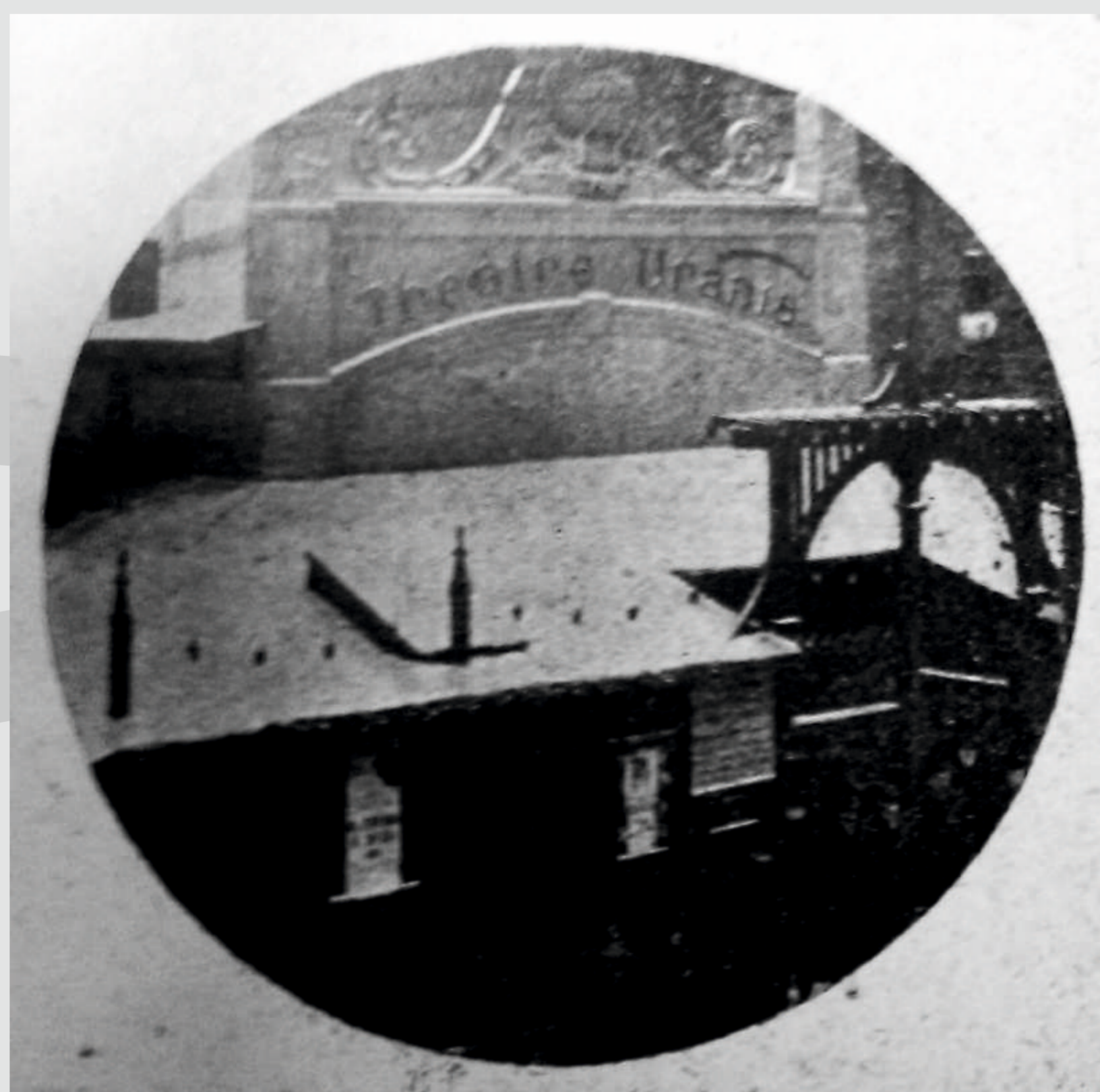
↑ Bohdan jako mały chłopiec.
📷 „Kino” 1930, nr 41.
Biblioteka Publiczna
m.st. Warszawy – Biblioteka
Główna Województwa
Mazowieckiego

↑ Jadwiga Anna Dorota Dylewska (z lewej) z siostrą
Wiktoria Rozalią Szpak.
📷 Zbiory Stanisława Janickiego

Za kulisami kabaretów od dziecka przyglądał się popisom różnych tancerzy, piosenkarzy, a nawet cyrkowców. Od każdego coś przejął. Był więc doskonałym tancerzem i świetnym piosenkarzem, bardzo muzykalnym, choć głosu nie miał nadzwyczajnego. Ponieważ miał duże zdolności aktorskie przy dobrych warunkach zewnętrznych, doszedł do wielkich sukcesów w teatrze, a później w filmie.

Ludwik Sempoliński, *Wielcy artyści małych scen*,
Warszawa 1977.

← Teatr Urania założyli
w 1907 r. Teodor Junod i
Edward Vortheil. Dziesięcioletni
Genio wystąpił w nim po raz
pierwszy przed publicznością.
Teatr Urania w Łodzi,
„Świat”, 1909, R. 4, nr 11.
📷 Biblioteka Publiczna
m.st. Warszawy – Biblioteka
Główna Województwa
Mazowieckiego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Debiut sceniczny

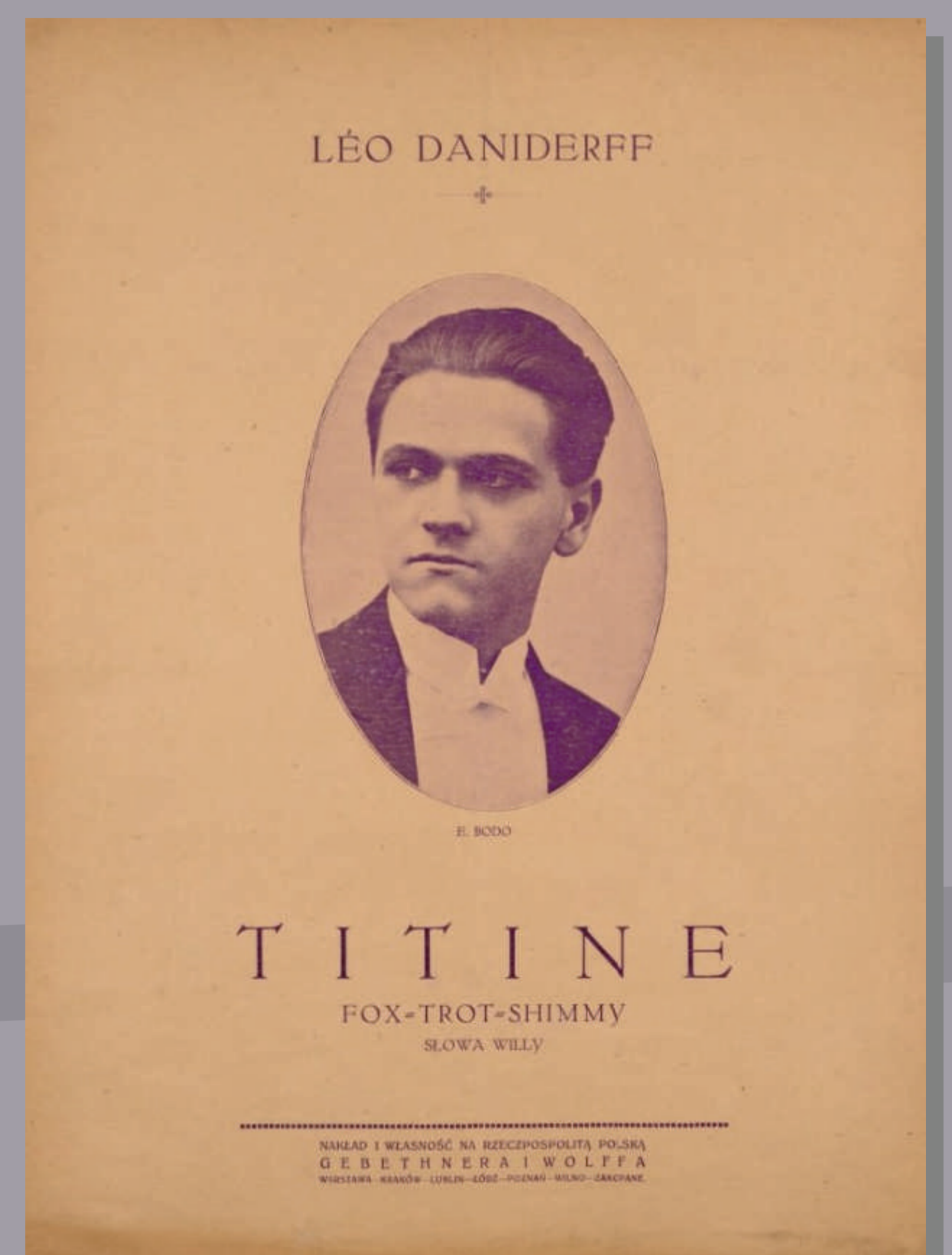

Działalność estradową rozpoczął Bodo w młodym wieku. Występował na scenach Poznania, Łodzi i Lublina. Mając dziewiętnaście lat, zamieszkał w Warszawie. Debiutował w Dolinie Szwajcarskiej. Występem w rewii *Serce i bufet* w 1921 r. rozpoczął przygodę z teatrem Qui Pro Quo. Często występował w duecie z Zulą Pogorzelską. Kilkuletnia współpraca z Qui Pro Quo pozwoliła młodemu artyście rozwinąć zdolności sceniczne i stała się dla niego przepustką do kariery.

↑ Pamiątkowa tablica na budynku przy ul. Senatorskiej 29 w Warszawie, poświęcona działającemu w tym miejscu w latach 1919–1931 Qui Pro Quo.
📷 Fot. Mirela Tomczyk

← Eugenio Bodo z okresu występów w warszawskim parku Dolina Szwajcarska.
📷 L. Sempoliński, *Wielcy artyści małych scen*, Warszawa 1977.

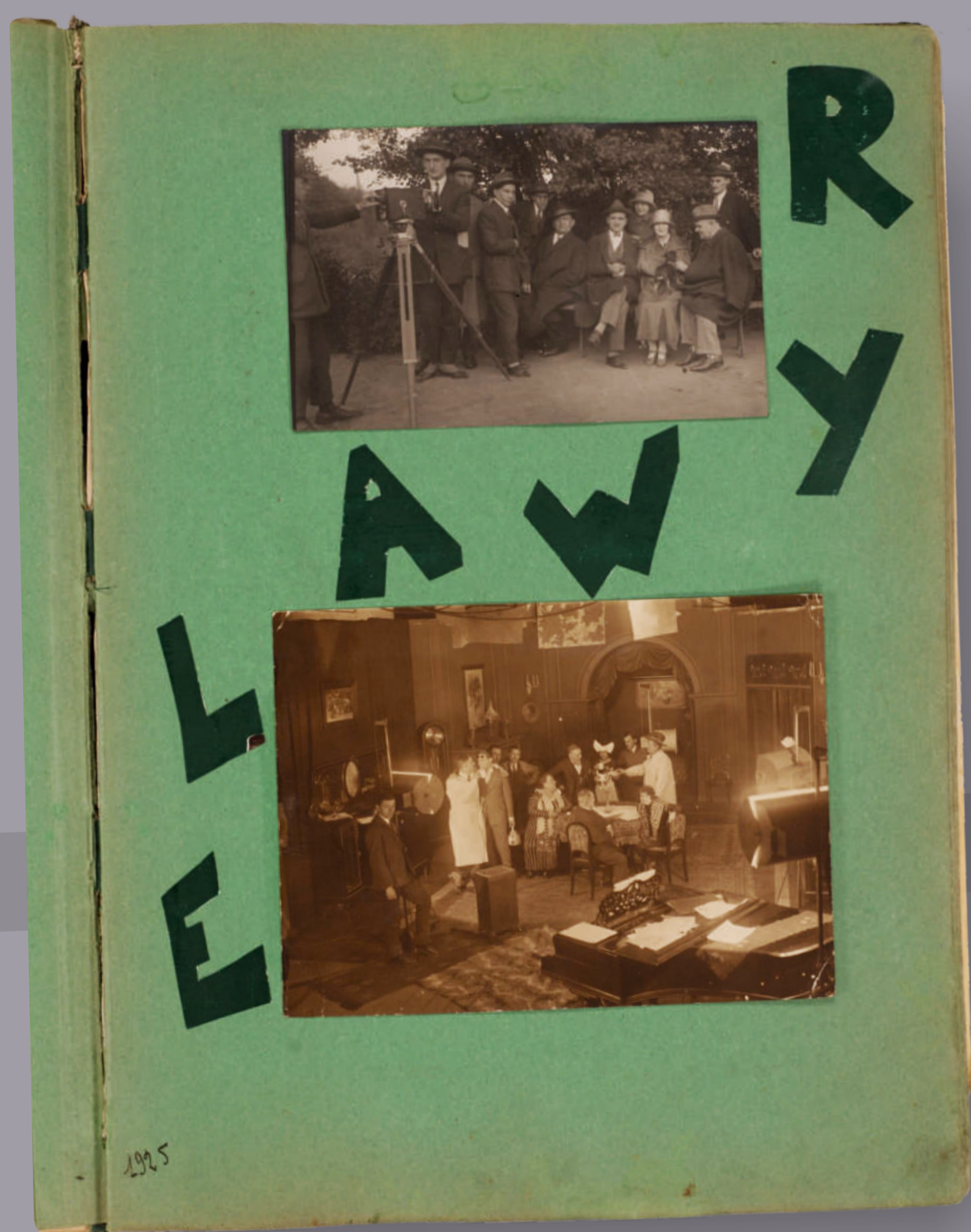
↑ Nuty do utworu *Titine: fox-trot-shimmy* z rewii *Precz z nagością*, w wykonaniu Bodo, 1924 r.
📷 Biblioteka Narodowa

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Na srebrnym ekranie

W filmie Bodo zadebiutował w 1925 r., w komedii *Rywale*. Pomimo sukcesu produkcji, kontynuował występy na scenie. Dołączył m.in. do zespołu artystycznego Perskiego Oka. Nie zrezygnował również z filmu. W drugiej połowie lat dwudziestych wystąpił w sześciu produkcjach, w tym w kryminale *Czerwony błazen* (1926), w którym zagrał rolę drugoplanową. Przed kamerą zadebiutowała wówczas Nora Ney, z którą aktor wystąpił w innych filmach.

↑ Plan filmowy *Rywali* w reżyserii Henryka Szaro. Na dolnym zdjęciu (trzeci po lewej) Bodo, którego obejmuje operator Seweryn Steinwurz.

📷 Karta z albumu Feliksa Matuszelańskiego, dotyczącego przedwojennej działalności stołecznej wytwórni filmowej Leo-Film, nr inw. MPOLIN-A14 z kolekcji Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

← Fotos do filmu *Czerwony błazen* nagrywanego w teatrze Qui Pro Quo. Eugeniusz Bodo i Nora Ney w jednej ze scen z filmu, 1926 r.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

↑ Scena tańca hawajskiego ze skczu *Mary Lou* w wykonaniu (od lewej): Tadeusza Olszy, Lody Halamy i Eugeniusza Bodo w teatrze Morskie Oko, 1928 r.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

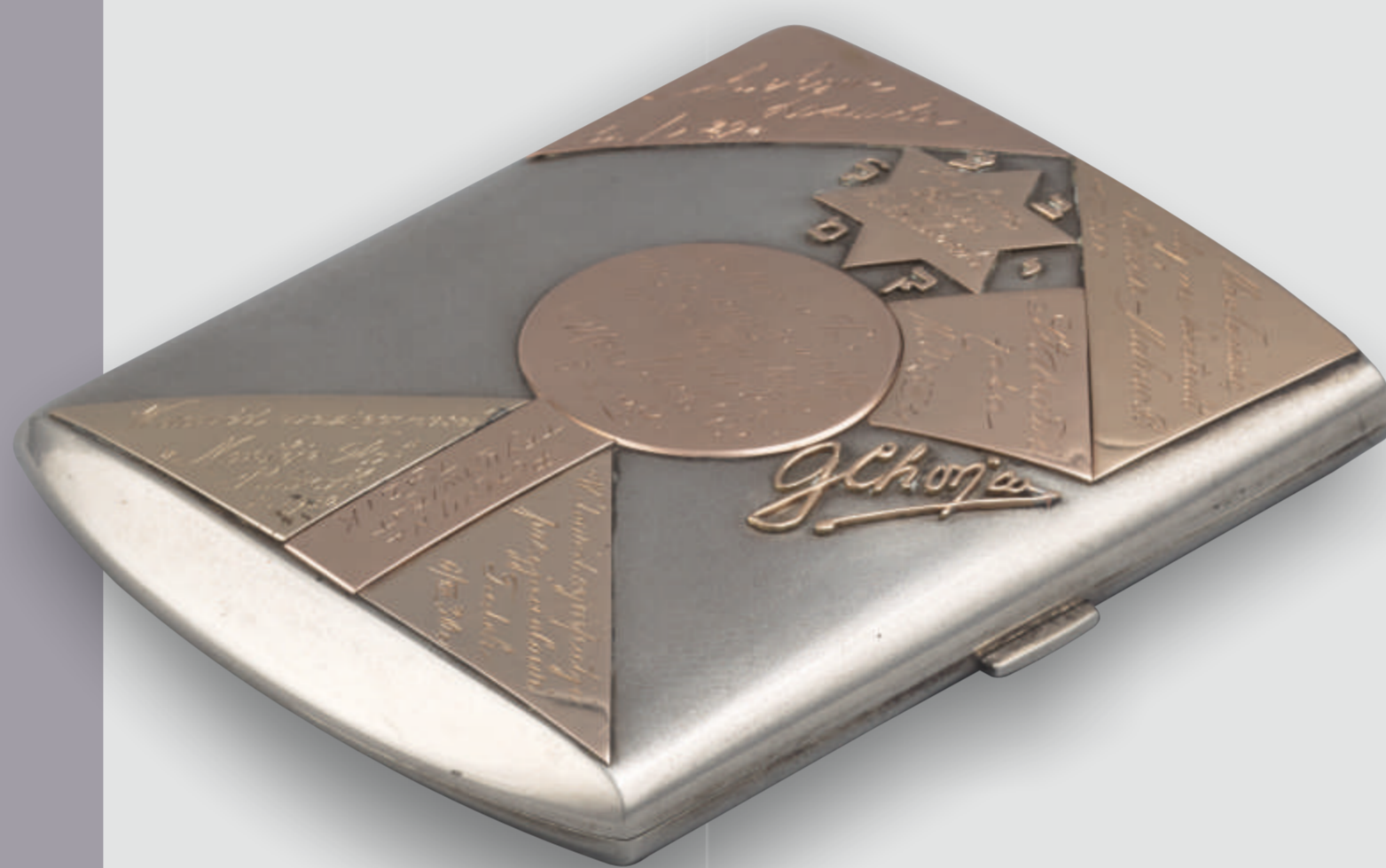
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Vis comica

Występy Bodo w rewiach, kabaretach i na srebrnym ekranie odślaniały kolejne talenty artysty. Doskonale radził sobie w tańcu, śpiewie i parodii. Lubił i potrafił żartować, rozśmieszając publiczność do łez. Był profesjonalny, zawsze przygotowany, ceniony przez widownię i szanowany przez kolegów z branży. Trudnym przeżyciem dla artysty było nieumyślne spowodowanie przez niego wypadku samochodowego w nocy z 25 na 26 maja 1929 r., w wyniku którego zginął jego przyjaciel Witold Roland.

→ Papierośnica - prezent dla Stanisława Sierańskiego z okazji imienin. Jedna z dedykacji brzmi: „Krok po kroku, ale naprzód Stasiu/ szczerze życzy E.Bodo/ War. 27.VIII.30”.
📷 MHW 21953, Papierośnica z dedykacjami dla Stanisława Sierańskiego, autorstwo nieznane, ok. 1929, Muzeum Warszawy, fot. Skanery Niewiarygodne

→ Prasa relacjonowała na bieżąco ustalenia dotyczące śmiertelnego wypadku i przebiegu procesu. Ostatecznie Bodo został uniewinniony. „Światowid” 1932, nr 23 (408).
📷 Biblioteka Jagiellońska

↓ Rewia *Hallo Malicka i Sawan* w teatrze Morskie Oko, 1931 r.
📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Aktor filmowy

Kolejny przełom w filmowej karierze Bodo nastąpił wraz z początkiem ery filmów dźwiękowych w Polsce. Pierwszą produkcją z dźwiękiem zarejestrowanym bezpośrednio na taśmie filmowej, w której zagrał, była komedia *Jego ekscelencja subiekt* (1933). Sukces artystyczny w tym filmie zapewnił aktorowi współpracę przy najciekawszych projektach i z najlepszymi reżyserami, w tym Michałem Waszyńskim i Mieczysławem Krawiczem.

↑ Scena z filmu *Jego ekscelencja subiekt* w reżyserii Michała Waszyńskiego, 1933 r.
📺 Narodowe Archiwum Cyfrowe

← Scena z filmu *Amerykańska awantura* w reżyserii Ryszarda Ordyńskiego, 1936 r.
📺 Filmoteka Narodowa – Instytut Audiowizualny

↑ Szlagiery *Ach śpij kochanie*, *Umówiłem się z nią na dziewiątą* to tylko przykłady piosenek, które w interpretacji Bodo stały się przebojami. Etykieta płyty *Ach Ludwiko!* w wykonaniu Bodo.
📺 Kolekcja Piotra Kaczora

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Kino, które jest moim żywiołem, jest bardzo uciążliwe i absorbuje dużo czasu i nerwów, a wobec tego, że niestety, wiecznie się nudzę, gra w filmie daje mi dużą satysfakcję. Kino uspokaja mi nerwy i pobudza fantazję.

„Kino” 1930 nr 41.

↑ W filmie *Człowiek o błękitnej duszy*, w reżyserii Michała Machwica, Bodo zagrał rzeźbiarza, 1929 r.
📺 Narodowe Archiwum Cyfrowe

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Artysta wszechstronny

← Założyciele B-W-B Film: Eugeniusz Bodo (1), Michał Waszyński (2) i Adam Brodzisz (3) podczas realizacji jednej z dwóch produkcji tej wytwórni, filmu *Głos pustyni*, Algieria Francuska, 1932 r.
📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

Bodo to producent młody wiekiem, ale zdolny, przedsiębiorczy, energiczny – wytrwały. – Żeby tworzyć podobny film – trzeba być naprawdę (bez komplementów) tylko Eugeniuszem Bodo!

„Kino i Rewja dla Wszystkich” 1934 nr 10.

↑ Wszechstronne umiejętności Bodo pokazał melodramat *Bezimienni bohaterowie*, którego był producentem, scenarzystą i jednocześnie odtwórcą jednej z ról. W premierze filmu w kinie Majestic w Warszawie, wziął udział m.in. prezydent RP Ignacy Mościcki (w środku), obok którego na fotografii stoi Bodo, 1932 r.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

Nowym wyzwaniem zawodowym była dla Bodo praca w charakterze scenarzysty. Nie rezygnując z gry aktorskiej i występów na scenie, wspólnie z Michałem Waszyńskim i Adamem Brodziszem stworzył wytwórnię B-W-B Film, działającą w latach 1931–1932. W 1933 r. aktor założył nową spółkę Urania-Film, której nazwa nawiązywała do istniejącego przed laty kinoteatru ojca. Wytwórnia zrealizowała siedem produkcji. Od 1938 r. aktor zajął się także reżyserowaniem filmów.

↑ Pierwsza strona programu filmowego *Królowia przedmieścia* w reżyserii Eugeniusza Bodo, 1938 r.

📷 Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Krół ekranu

W latach trzydziestych Bodo był u szczytu sławy. Większość filmów z jego udziałem odnosiła sukcesy, a piosenki filmowe w jego wykonaniu znali wszyscy. Niektóre produkcje z udziałem artysty zyskały rozgłos również za granicą. Komedię *Czy Lucyna to dziewczyna?* wyświetlano w Polsce, Niemczech, Austrii, Francji oraz Argentynie. Ostatnim filmem z udziałem Bodo była produkcja *Uwaga, szpieg!*, nieukończona ze względu na wybuch wojny.

↑ Był aktorem chętnie obsadzany w komediach muzycznych, ale nie stronił od dramatów i filmów akcji. W komedii muzycznej *Pieśniarz Warszawy* Bodo w niezapomnianej kreacji Juliana Pagórskiego, 1933–1934.

📺 Narodowe Archiwum Cyfrowe

↑ Taśma z filmem *Czy Lucyna to dziewczyna?* w reżyserii Juliusza Gardana, w której Bodo zagrał jedną z głównych ról, 1934 r.

📺 Zbiory Muzeum Kinematografii w Łodzi

↑ W filmie *Paweł i Gawęł*, w reżyserii Mieczysława Krawicza, Bodo ostatni raz wystąpił w uwielbianym przez widzów duecie z Adolfem Dymszą, 1938 r.

📺 FilMOTEKA Narodowa – Instytut Audiowizualny

← Program filmowy produkcji *Książętko* w reżyserii Konrada Toma i Stanisława Szebego, 1937 r.

📺 Zbiory Muzeum Kinematografii w Łodzi

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Gwiazda estrady

Pomimo sukcesów filmowych, Bodo nie zrezygnował ze sceny, umiejętnie łącząc pracę na planie filmowym z estradą. W latach trzydziestych występował w stołecznych teatrach rewiowych i kabaretach. Współpracował m.in. z Cyrulikiem Warszawskim i Wielką Rewią. Kabaret Tip-Top był ostatnią sceną, z którą związał się artysta latem 1939 r. W rewii politycznej *Kto kogo* parodiował Adolfa Hitlera.

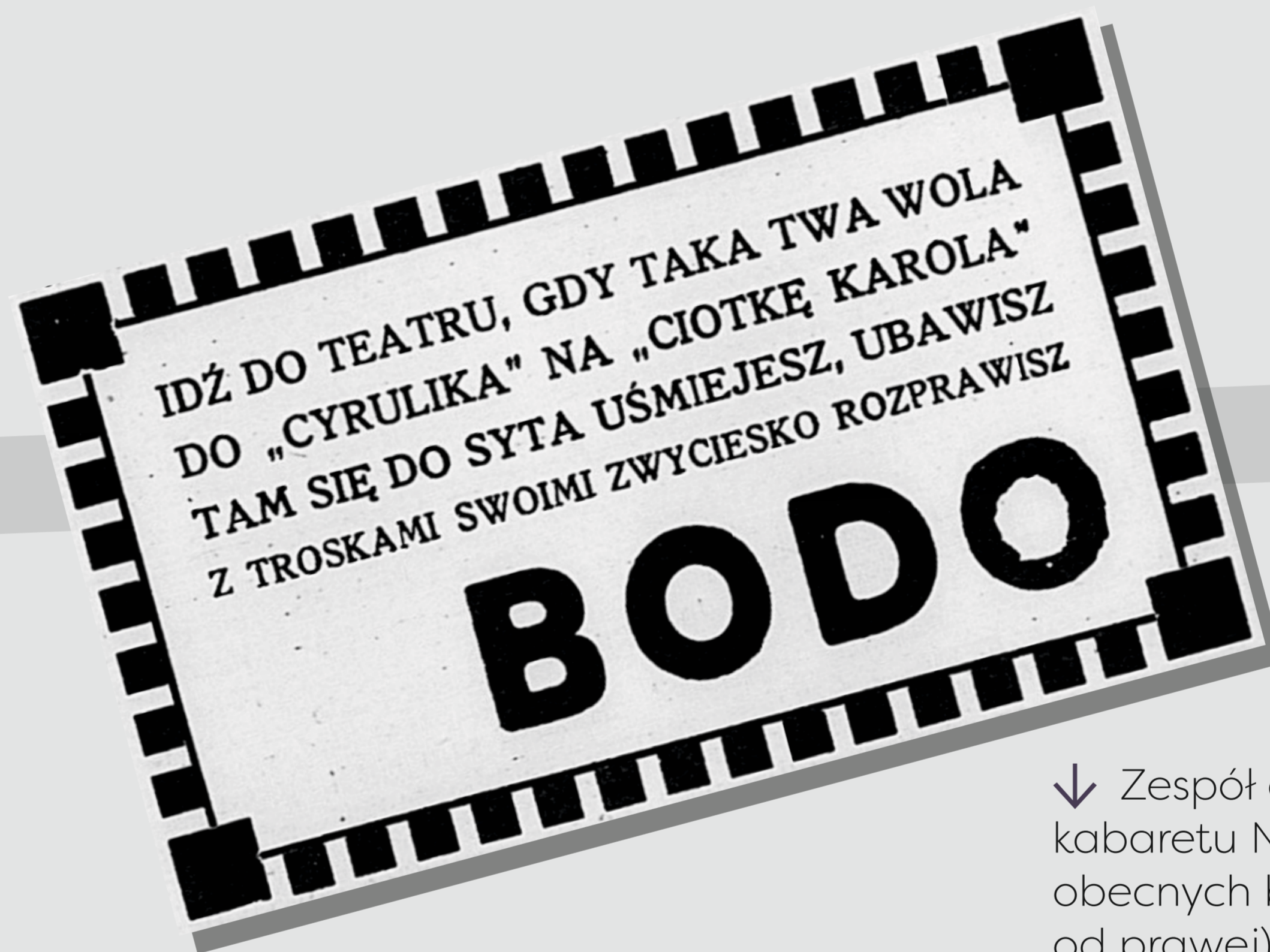
→ Janina Romanówna i Eugeniusz Bodo w jednej ze scen przedstawienia *Szczęśliwy pech* w Teatrze Letnim w Warszawie, 1935 r.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

↓ Zaproszenie do teatru Cyrulik Warszawski, 1937 nr 209.

📷 Biblioteka Narodowa

↓ Zespół artystyczny w dniu otwarcia kabaretu Nowy Morus. Wśród obecnych był Bodo (siedzi trzeci od prawej), 1933 r.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

↑ Scena z rewii *Kto kogo* z warszawskiego kabaretu Tip-Top, 1939 r.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Na szczycie

← W styczniu 1936 r. podczas balu Eugeniusz Bodo został wybrany „królem mody”, „królową mody” została Olga Sławska.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

Ulubieniec publiczności, wzbudzał zachwyt kobiet i powszechne zainteresowanie. W 1933 r. głosami czytelników tygodnika „Kino” został „królem polskiego ekranu”. Z natury domator. Chętnie spędzał czas z matką. W wolnych chwilach wyszywał makatki. Kochał psy. Nienagannie ubrany, zyskał tytuł „króla mody”. Reklamował produkty, często luksusowe. Użyczył swojego nazwiska warszawskiej kawiarni Cafe Bodo. Odznaczony w 1938 r. Złotym Krzyżem Zasługi za działalność artystyczną.

↓ Choć zyskał opinię amanta i miał powodzenie u kobiet, nie upublicznił życia prywatnego. Otwarcie deklarował bliższą znajomość jedynie z pochodzącą z Tahiti aktorką, Reri (właśc. Anne Chevalier).

Scena z filmu *Czarna perła* z udziałem Bodo i Reri, 1934 r.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

↑ Artysta chętnie dzielił się fotografiami ze swoim wizerunkiem, opatrzonymi własnoręczną dedykacją.

Fotografia portretowa Bodo do filmu *Pieśniarz Warszawy*, 1932 r.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**Mówią o nim, że jest „nerwus”, lub „dziwak”.
Nieprawda. Gdy wybuchnie, to tylko dlatego,
że u innych drażni go banał, ignorancja, brak poczucia
odpowiedzialności i indywidualności twórczej.
Nawet zawistni muszą mu przyznać trzy ogromne zalety
charakteru: dobroć, sprawiedliwość i solidność.
Taki jest „bez szminki” Eugeniusz Bodo w życiu osobistym.**

„Światowid” 1938 nr 40.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

↑ Najsylniejszym psem aktora był dog arlekin Sambo, który, tak jak jego opiekun, wystąpił w filmach: *Wiatr od morza* i *Pieśniarz Warszawy*, 1931 r.

▣ Biblioteka Narodowa

Wojna

Po rozpoczęciu wojny Bodo opuścił stolicę i udał się do Równego na Wołyniu, a następnie, jak wielu polskich artystów, do Lwowa. Występował w Teatrze Miniatur, a po jego zamknięciu, dołączył do zespołu Tea Jazz, kierowanego przez Henryka Warsa. Z orkiestrą koncertował w największych miastach Związku Sowieckiego. Wiosną 1941 r. odszedł z zespołu i złożył wniosek z zamiarem opuszczenia ZSRS. Wierzył, że szwajcarski paszport ułatwi mu emigrację do USA. Stało się inaczej, 26 czerwca 1941 r. został zatrzymany we Lwowie przez funkcjonariuszy NKWD.

→ Eugeniusz Bodo podczas kopania rowów przeciwlotniczych.
„Dobry Wieczór! Kurjer Czerwony :
ilustrowane pismo codzienne” 1939, nr 239.
📷 Biblioteka Narodowa

↑ Zespół Henryka Warsa na Schodach Bulwarowych (obecnie Potiomkinowskich) w Odessie. Wśród obecnych na zdjęciu m.in. (dolny rząd, od prawej): Gwidon Borucki, Renata Bogdańska, Henryk Wars, Janina Jasińska, Eugeniusz Bodo, Odessa, 8 sierpnia 1940 r.
📷 Zbiory Anny Mieszkowskiej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

„Społecznie niebezpieczny”

Artysta przebywał w więzieniach Butyrki w Moskwie oraz w Ufie. Z uwagi na szwajcarskie obywatelstwo, nie podlegał amnestii z sierpnia 1941 r. Podejrzany o podwójne szpiegostwo, uznany za „element społecznie niebezpieczny”, w listopadzie 1942 r. został skazany na pięć lat łagru. Tragiczny los wycieńczonego Bodo dopełnił się na południu obwodu archangielskiego, w Obozie Pracy Poprawczej Kotłas. Według sowieckich dokumentów zmarł 7 października 1943 r. W akcie zgonu, jako przyczynę, wskazano gruźlicę płuc i pelagrę. Ciało artysty spoczęło w bezimiennej, zbiorowej mogile.

↑ Fragment podszewki z płaszcza Bodo, подарowany współwięźniowi Alfredowi Mirkowi jako „chustka”, wykorzystany na ekspozycji w Muzeum Rosyjskiej Harmonii w Moskwie, 2018 r.
 Fot. Urszula Rowińska, Muzeum Rosyjskiej Harmonii w Moskwie

По ли Мира Еми
 Мило-Бодо, докт.
 в. в. Замой - Богдан, фронт.
 Чество Федора Бил
 да рождения 1899 Место рождения Др. Железа (Швейцария)

Правая рука

1. Большой	2. Указательный	3. Средний	4. Безымянный	5. Мизинец

Левая рука

6. Большой	7. Указательный	8. Средний	9. Безымянный	10. Мизинец

Контрольные отпечатки

Левой руки

--	--	--	--

Правой руки

--	--	--	--

Карта заполнена М. Гаврилов 1942 в штаб-квартире НКВД
 Карта составлена Фактин Иовитин
 Проверил Мило-Бодо

↑ Fotografia Bodo wykonana po aresztowaniu, ok. 1941 r.
 Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

→ Karta więzienna Eugeniusza Bodo, 1942 r.
 Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

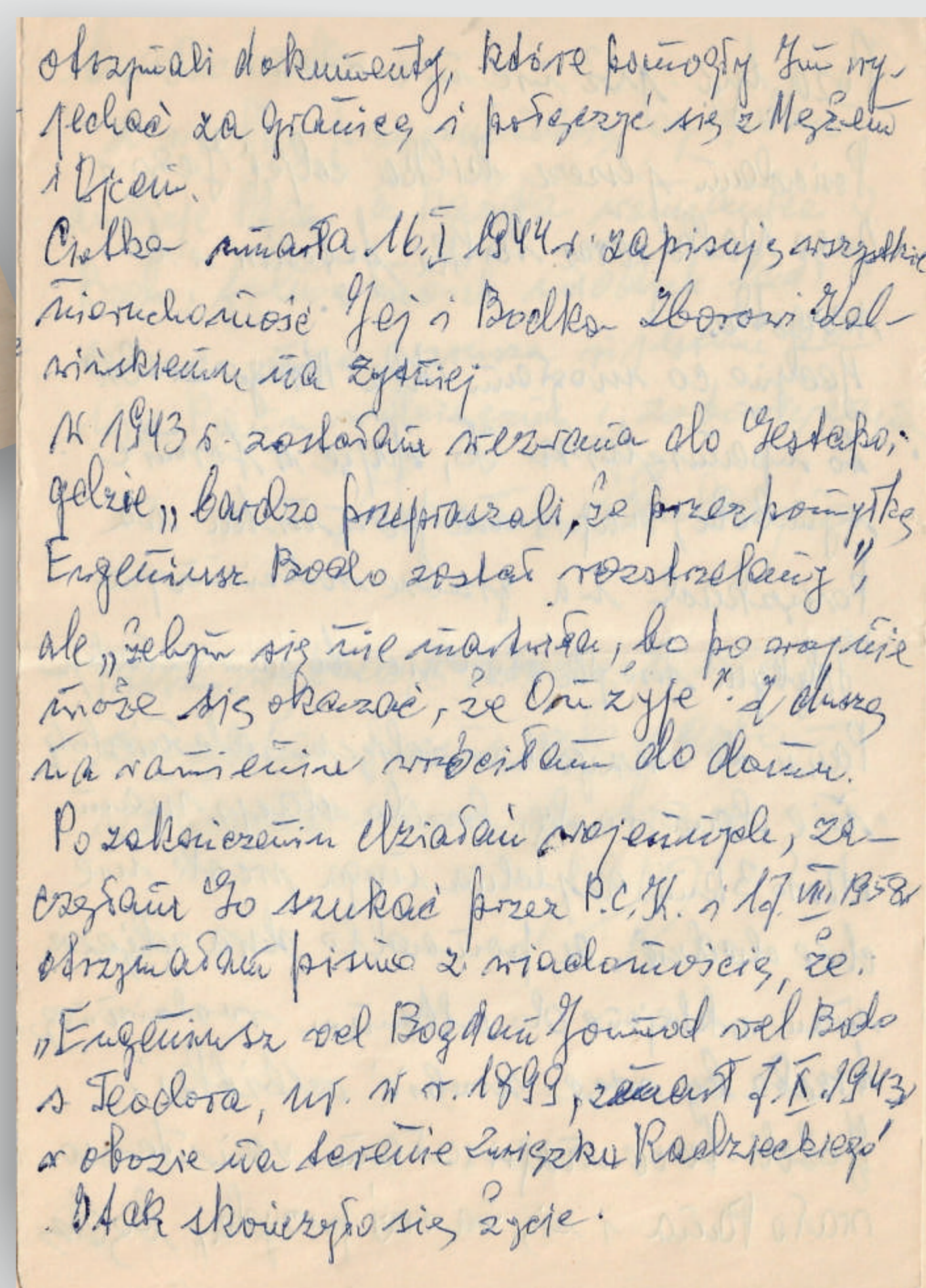
INSTYTUT
 PAMIĘCI
 NARODOWEJ

(nie)Pamięć

Od chwili aresztowania nieznane były dalsze losy Bodo. W PRL utrzymywano wersję, że zginął z rąk Niemców. Ustalenia faktów podjął się m.in. Stanisław Janicki. Niezależnie, do poznania prawdy dążyła również krewna artysty, Wiera Rudź. W 1994 r. otrzymała odpowiedź z Rosyjskiego Czerwonego Krzyża na temat okoliczności śmierci aktora i jego rehabilitacji w 1991 r. Artysta patronuje dzisiaj ulicom w kilku polskich miastach, a jego życie stało się kanwą dla filmów, seriali i spektakli teatralnych. Upowszechnienie prawdy o wojennych losach i tragicznej śmierci wielkiego Bodo dało drugie życie najwybitniejszemu aktorowi międzywojennej Polski.

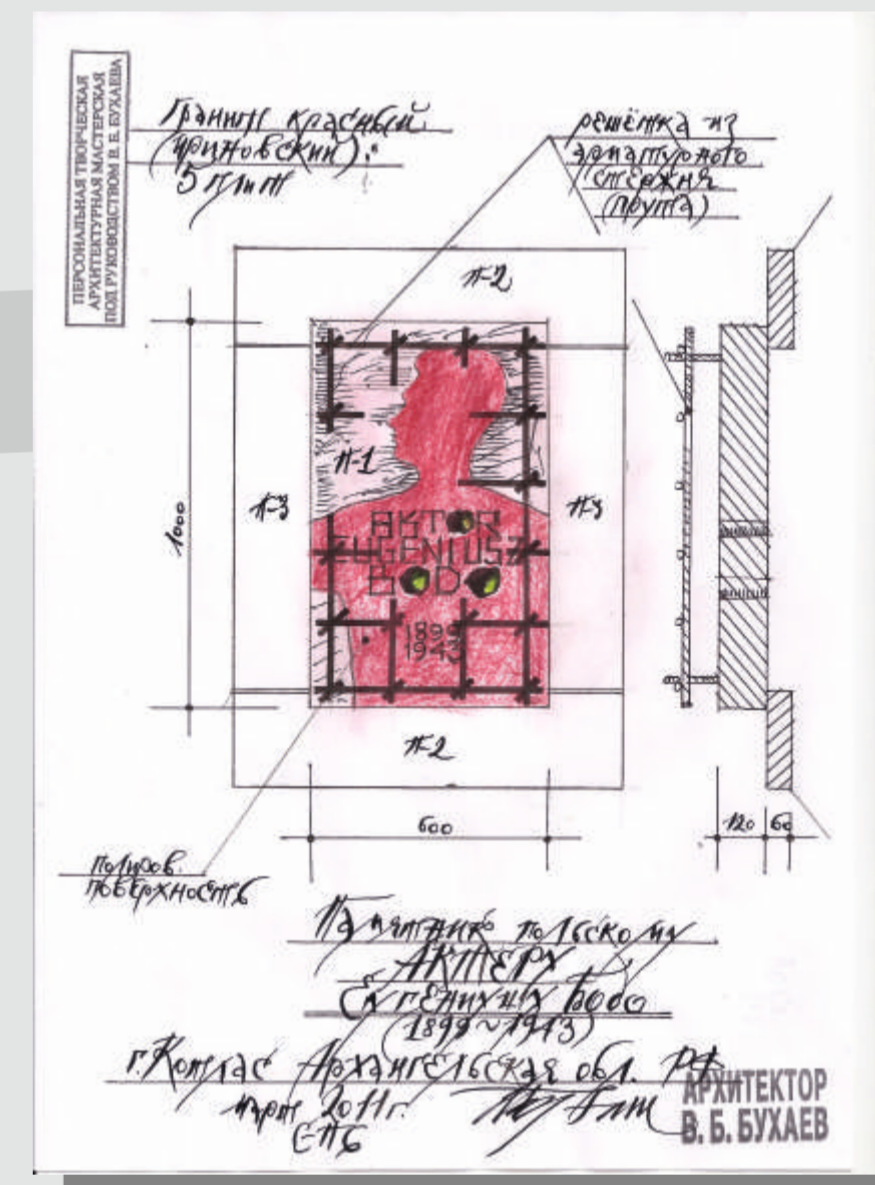

→ Fragment listu Ireny Kuleszyny, ciotecznej siostry Bodo, w odpowiedzi na prośbę dziennikarza o wspomnienia o artyście, skierowaną do widzów cyklu *W starym kinie*.
 📷 Zbiory Stanisława Janickiego

↑ Na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie znajduje się symboliczny grób Eugeniusza Bodo, którego nazwisko zamieściła na płycie rodzinnego grobowca Irena Kuleszyna.
 📷 Fot. Mirela Tomczyk

→ Autorem konceptu symbolicznego grobu Bodo w Kotłasiu jest artysta Vyacheslav Borisovich BUKHAEV. Szkic projektu pamiątkowej tablicy.
 📷 Zbiory Vyacheslawa Borisovicha BUKHAEVA

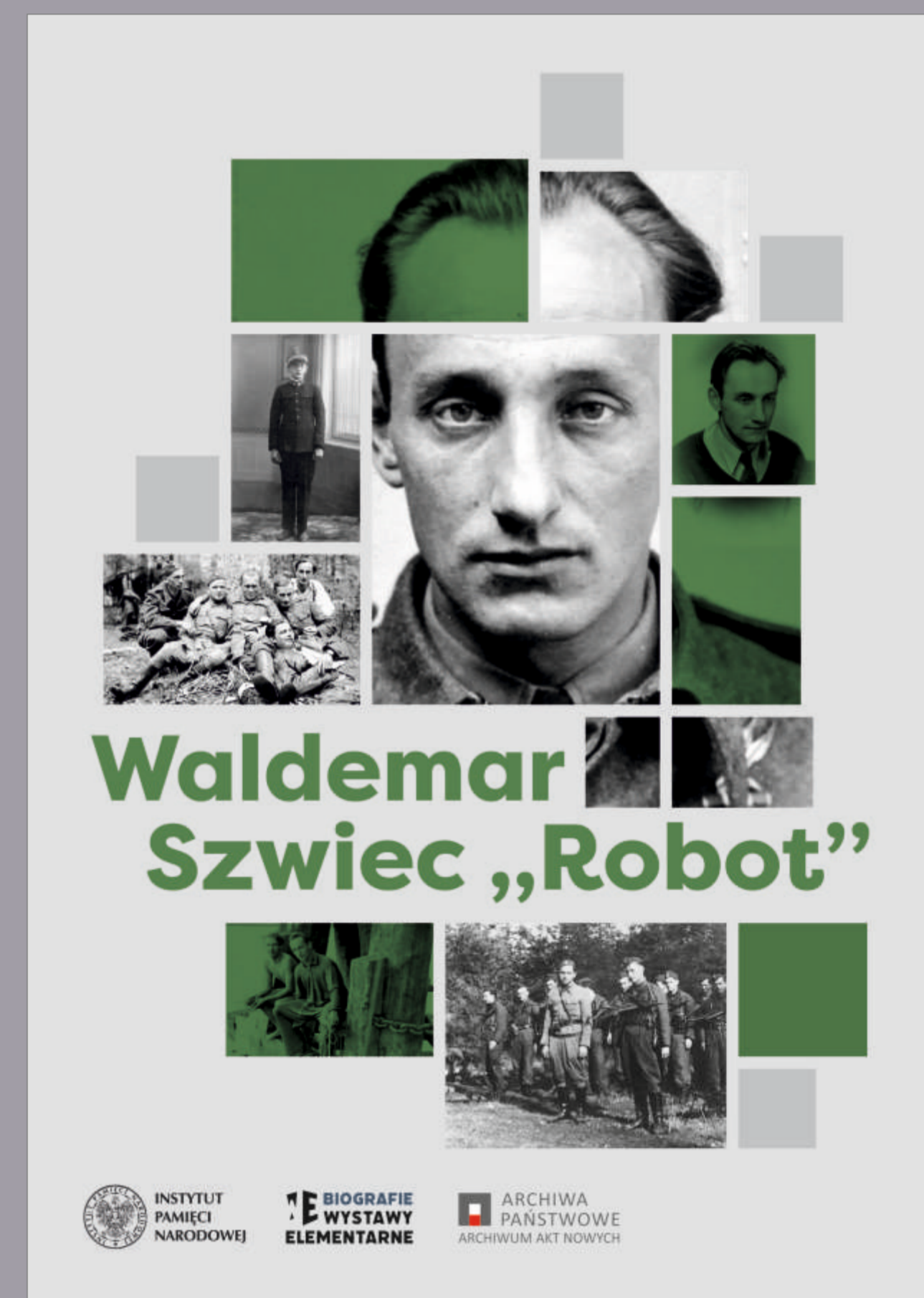
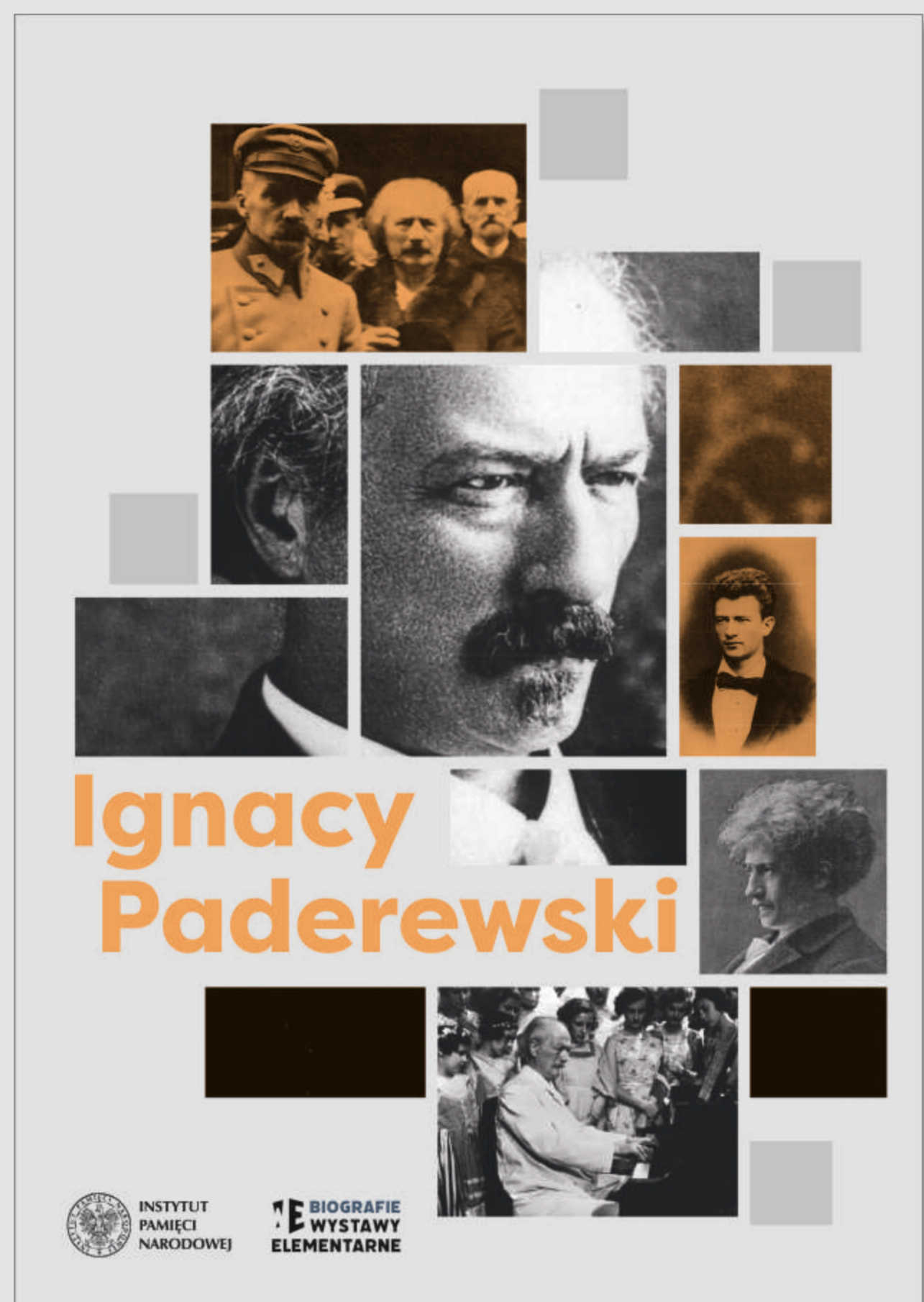

← Pomnik Bodo został odsłonięty w Kotłasiu w 2011 r. z inicjatywy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Instytutu Polskiego w Sankt Petersburgu.
 📷 Zbiory Instytutu Polskiego w Sankt Petersburgu

INSTYTUT
 PAMIĘCI
 NARODOWEJ

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy Elementarne:

Autor wystawy: Ilona Religa-Gola

Współpraca: Mirela Tomczyk, dr Michał Zawisza

Recenzja: Michał Rybak

Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

Skład: Janusz Furmańczyk

W wystawie wykorzystano zdjęcia autorstwa: Urszuli Rowińskiej i Mireli Tomczyk oraz materiały pochodzące ze zbiorów: Vyacheslava Borisovicha BUKHAEVA, Stanisława Janickiego, Piotra Kaczora, Anny Mieszkowskiej, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Biblioteki Jagiellońskiej, Biblioteki Narodowej, Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego, domeny publicznej, Filмотeki Narodowej – Instytutu Audiowizualnego, Instytutu Polskiego w Sankt Petersburgu, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Muzeum Kinematografii w Łodzi, Muzeum Warszawy, Narodowego Archiwum Cyfrowego oraz publikacji L. Sempolińskiego, *Wielcy artyści małych scen*, Warszawa 1977.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ